HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קיימתיה. טעמא דר"ל דמתני' כדר' שמואל: **לא היא.** עלמה: **ולא דמיה.** ע"י פדיון כשנפל בה מום: **אלא הקדש דמיה.** דהיינו קדושת בדק הבית: **ואמרה יהוא.** ושפיר קאמרה שעופות נבד"ה: **דהקריבו.** לעולה דקיי"ל המזבח פ"מ לכשיבא בנקב: **שלין לעוף פדיון.** אף שנפל בו מום כדלמיתא בתו"כ: **לפום כן וכו'.** לפיכך צריך לומר דעופות לא קדש מתחילה אלא קדושת דמים: **טעמא דהני תנאי.** טעמו דהך תנא דלמיד דר"ש המפרש נקבה לעולה ולפסח אינו עושה תמורה: **אלא אפי' טמאה כאותו כשם.** שלא קדש אלא קדושת דמים חבריא בשם רבי יוחנן ר' אייבו בר נגרי אמר קומי רבי אילא בשם רבי יוחנן טעמא דהני תניא [1] ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מה ת"ל טמאה אלא אפילו טמאה באותו השם וקשיא בדא כתיב והעמיד והעריך ר' זעירא בשם ר"א לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' כל שאינה ראוי ליקרב לא כאן ולא במקום אחר אינו עושה תמורה יצאת נקבה (שבעוף) לעולה אע"פ שאינה ראויה ליקרב כאן ראוי ליקרב במקום אחר (א)רבי אבון ורבי בון בעון קומי רבי זעירא הרי [2] הרובע והנרבע שאינן ראוין ליקרב לא כאן ולא במקום אחר והרי הן עושין תמורה אמר לון אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש (פ"ק ממום) וקשיא בדא כתיב והעמיד [2] והעריך:

הלכה ה מתני' [3] אחת לל' יום משערין את הלשכה כל[4] המקבל עליו לספק סלתות מארבע עמרו משלש יספק מד' משלש ועמדו מד' יספק מד' שיד הקדש על העליונ' אם התליעה סולת התליעה לו ואם החמיץ יין החמיץ לו אינו מקבל מעותיו עד שיהא המזבח מרצה: **גמ'** תני[5] בשם ר"ש מיד היו מקבלין את מעותיהן והכהנים זריזין הן:

הדרן עלך פרק התרומה

הלכה א מתני' על הפיסות. [6]אלו הן הממונים שהיו במקדש יוחנן בן פנחס על החותמות אחייה על הנסכים (ב)מתיה בן שמואל על הפייסות פתחיה[7] על הקנין פתחיה זהו מרדכי ולמה נקרא שמו פתחיה שהיה פותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון. בן אחייה על חולי מעיים נחוניה חופר שיחין גביני ברוז בן גבר על נעילת שערים בן[7] בבי ממונה על הפקיע בן אריא על הצלצל הוגרס בן לוי על השיר בית גרמו על מעשה לחם הפנים בית אבטינס על מעשה הקטורת ואלעזר על הפרוכת ופנחס המלבישן: **גמ'** ר' [1] חזקיה א"ר סימון ורבנן חד אמר בשירי דור ודור בא למנות עליהן וחרנה אמר מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו (א)(מאן דאמר בשירי כל דור ודור בא למנות על כולן הוא אומר [3] זכר צדיק לברכה מאן דאמר מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו על כולן הוא אומר ושם רשעים ירקב ועל מי נאמר זכר צדיק לברכה על בן קטין וחבריו) אמר א"ר יוסי קיימתיה כהא דא"ר שמואל בשם ר' זעירא כל שאינה יכולה ליקרב לא היא ולא דמיה לא קדשה אלא הקדש דמים ואת אמרת יאות להקריבו אין את יכול דכתיב בבקר ולא עופות לפדותו אין את יכול [8]שאין לעוף פדיון לפום כן צריך מימר לא קדשה אלא קדושת דמים חברייא בשם רבי יוחנן ר' אייבו בר נגרי אמר קומי רבי אילא בשם רבי יוחנן טעמא דהני תניא [1] ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מה ת"ל טמאה אלא אפילו טמאה באותו השם וקשיא בדא כתיב והעמיד והעריך ר' זעירא בשם ר"א לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' כל שאינה ראוי ליקרב לא כאן ולא במקום אחר אינו עושה תמורה יצאת נקבה (שבעוף) לעולה אע"פ שאינה ראויה ליקרב כאן ראוי ליקרב במקום אחר (א)רבי אבון ורבי בון בעון קומי רבי זעירא הרי [2] הרובע והנרבע שאינן ראוין ליקרב לא כאן ולא במקום אחר והרי הן עושין תמורה אמר לון אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש (פ"ק ממום) וקשיא בדא כתיב והעמיד [2] והעריך:

הלכה ה מתני' [3] אחת לל' יום משערין את הלשכה כל[4] המקבל עליו לספק סלתות מארבע עמרו משלש יספק מד' משלש ועמדו מד' יספק מד' שיד הקדש על העליונ' אם התליעה סולת התליעה לו ואם החמיץ יין החמיץ לו אינו מקבל מעותיו עד שיהא המזבח מרצה: **גמ'** תני[5] בשם ר"ש מיד היו מקבלין את מעותיהן והכהנים זריזין הן:

הדרן עלך פרק התרומה

הלכה א מתני' על הפיסות. [6]אלו הן הממונים שהיו במקדש יוחנן בן פנחס על החותמות אחייה על הנסכים (ב)מתיה בן שמואל על הפייסות פתחיה[7] על הקנין פתחיה זהו מרדכי ולמה נקרא שמו פתחיה שהיה פותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון. בן אחייה על חולי מעיים נחוניה חופר שיחין גביני ברוז בן גבר על נעילת שערים בן[7] בבי ממונה על הפקיע בן אריא על הצלצל הוגרס בן לוי על השיר בית גרמו על מעשה לחם הפנים בית אבטינס על מעשה הקטורת ואלעזר על הפרוכת ופנחס המלבישן: **גמ'** ר' [1] חזקיה א"ר סימון ורבנן חד אמר בשירי דור ודור בא למנות עליהן וחרנה אמר מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו (א)(מאן דאמר בשירי כל דור ודור בא למנות על כולן הוא אומר [3] זכר צדיק לברכה מאן דאמר מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו על כולן הוא אומר ושם רשעים ירקב ועל מי נאמר זכר צדיק לברכה על בן קטין וחבריו) אמר

ריבב"ן

מתני' משערין אם הלשכה. לפרוע את מוצאי הקדש כדתניא בתוספתא חמת ג"י יום משערין את הלשכה. כל מי שמכר להן יינות ושמנים וסלתות ואמר תנו לי מעותי אין שומעין לו[1] אלא כולן אצל גזבר וגזבר מעמידו אצל שולחני: **שיד הקדש על העליונה.** אם נתיקרו אינו מפסיד הקדש שהמעות קונות כדכתיב ונתן הכסף וקם לו. והולו אין ההפסד להקדש לפי שאין כח הדיוט ממון על הקדש שאינה קונה אלא במשיכה: **הפליעה סולת הפליעה לו.** למוכר ותפסו למזבח דתנו רבנן במתניתא בפרק על הקרבנות סולת שהפליעה רובה פסולה מטין שהפליטו רובן פסולות. וכן אם נפסד היין נפסד למוכר כדתניא בתוספתא פ"ב אינו מקבל את מעותיו עד שיהא המזבח מרצה. ירושלמי תני ר' שמעון אומר מיד

היה מקבל מעותיו והכהנים זריזין הן:

מתני' אלו הן הממונים. ירושלמי רבי מזקיק וכבן מד אמר כשירי כל דור ודור בא למנות ומרגלא אמר מי שהיה בזמנו הדור מנה מה שבדורו. על המותרות שהיה נותן מותר מה שהיה קולא מותר ויין ושמן מן הגזבר דתמניה יהושע לכל ומי שבא לקנות מן ההקדש נותן מעות ליוחנן והוא נותן לו מותר כמו שהוא כמוך בו דמי נקבי כבש או גיל או פר כדמפרש לקמן ובמד בו אם היום ואם המחר ומחיה היה נותן לו הסולת והיין והשמן: **על הפייסות.** כדמפרש בירושלמי פ"ב כשהיו נותן להפיס זקן ויושב במערבה בלשכה תליה נעוויה בקודש ותליה בעוויה בחול ומלמד להם דרך הפייס פ"ק הוא היה נוטל מלנפח מרמצאו של פ' מהן וממנו היה מתחיל הממין כדמפרש התם: **פתחיה זה מרדכי נלמן ונמה נקרא שמו פתחיה שהיה פותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון.** היכי דמי פותח דברים ודורשן כדתמר בפרק ר' ישמעאל (דף סד:) מעשה שבא העומד מגגות לריפין ושמי הלחם מנקעת עין סוכר מטו עומר לא הוו ידעי מהיכא לייתויי מכרוז אמר הואיל ומכרז מודע מדא ידיע אתיגרמ ומדא ידיע מלריפין אמר להו מרדכי מי מיכא דוכתיה דשמיה עין סוכר או מיכא דוכתיה דשמיה גוגות לריפין או לריפין גוגות בדוק ואשכח מטו לאתויי שמי הלחם לא הוו ידעי מהיכא לייתויי אתויי מפרש בירושלמי לפי שכל התלוות נשמעו אותה שנה בארץ ישראל ולכך הכל יודעין אותה אבל שאר מקומות אין יודעין אותה ומה שהיה נוהג בירושלם לא היה נוהג בשאר מקומות ולכך היה צריך לפרש: **מתני' על חולי מעיים.** ירושלמי על ידי שהכהנים הולכין יחפין הנשים קניסה: **על נחוניה חופר שיחין.** ירושלמי מהו שיחין אמר רבי יוחנן גופיה דברים שנאמרה לחוזה לעולה. ומי דיהיב לחדיהי לכיון דאמר מבדל דיליה שבן כאדם הוי ש"מ אינה שנאמרה לחומו השם ואין מפרש שנאמיה דרשב"י מעשה זה ולהבי גרסינן למימרא דתפריש שמוך לעיל מינה וגרסינן הפפריש שיפוח הוא לחך פרין מר' יוחנן אחד"ל וגם בכל מקום ונוטיל שייכא לעיל דעפקינן בעוטפייהו דר"ש: **ר' יוסה קיימתיה כהפיא דאמר אמותיו של שחינה קריבה הוי.** רבי יוסה אמר שהוא קיים דבריו לא כך אמר שאחר שנתנה בו דמה שאינה קדשה כך היא ולא דמיה היינו דבמקדש נפסיו והיו בהן עופות אינה קדשה כך היא ולא דמיה היינו אין מתימה להא שנפל בה מום כדתניא בספרא ולכן נקרא שנאמר לאותו השם לפיכך כשהוא עולה ולכן דרש בה בקרא הכי שנאמר בזאת יבוא אהרן אל הקדש ולעיל גבי טעמא דר"ש הכי פרש לה כשהיא עוף תמימה פסירוש שעולה קדשה קדושת הגוף ולהכי תלה הכא גבי נקבה קדושת הגוף לענין לעשות תמורה ולהכי נטר בסדר השקלים ומיהו ותירוצו דר"י תלה"י עד לאחר טעמא דר"ש דמפורש בנקבה ולא עופות:

מתני' משערין אם הלשכה. מקומן שנר ליישן ושמנים כר' על ר' יוס ומגזברין מוקמין מהם אם שלריכין לאותו זומן ואם נתייקר המקח אין מוסיפין דמים ואם חוזל מוקמים כפי חוזל: **המקבל עו'.** ביומות מקבל עוקמים מעות אצל מגזברין והיו מקבלין עליהם להספיק סלתות ושמנים כל השנה ואם היה אז נמכרים ד' סלע בסלע והוקרו עד שעמדו ג' סלע בסלע לריכים ליתן ד' להקדש קונה בכסף דכתיב ונתן הכסף וקם לו וכן אם חוזלו נותן כשנה שחזל לעל גרע מהדיוט שהיו קונה לעל במשיכה: **פלייעה לו.** ואפי' מצד הגזבר ומגן מעות מחמיותם של המוכר: **חיו מקבל מעותיו.** כלומר אין נותנין מעותיו של מוכר ולא זכה בהם עד"פ שקבלה מהגזבר: **עד שיהיה המזבח מרלה.** שיעלה לרלון על המזבח הלבן מן הפלייעה שקונה או שהמוכר היין מחמיותם על המוכר: **גמ' מיד היו מקבלין אם מעותיהן.** לעל מתיילין שיפקלו שהכהנים זריזין הן:

הדרן עלך פרק התרומה

הלכה א מתני' על הפומפות. ועל הסלתות כדמפרש לקמן במתני': **על הפייסות.** להורות סדר הגורל מי יזכה בעבודה זו ומי זו יזכה במפורש בסמ' יומא: **על הקינים.** ממוסקי כפרה כגון זב וחבה ויולדת שמביאין קני מוסה להיינו טוריס וכני יונה ונותנים מעותיהם לשופרות שבמקדש והממונים על השופרות נוקבים המעות ומביאין בהן הקנים והיה לריך שיתמנה על זה מכס גדול ובקי בלתמיהן במקבת מהת קנים ופתחי נקה הן הן גופי הלנות: **שהיה פותח דברים וכו'.** והוא מרדכי נלמן שעלה מן הגולה ונקרא כן שהיה בולל לשונות הרבה כדמפרש בגמרא: **על חולי מעיים.** מפרש בגמרא: **חופר שיחין.** היה בקי בתפיחות שיחין כדמפרש בגמרא והיה ממונה לחפור שיחין כדי שיהיו מים מלויין לעולי רגלים: **גבינו.** כך שמו של פתח המכרז כדמפרש בגמרא: **על נעילת שערים.** לנעול השערים בעוד שיתפללו בעבוד: **על הפקיע.** מפרש בגמ': **צלצל.** כלי שיר שיש לו קול גדול לשון תלליקה תוכיו לימ"ל בלע"ז וכשהיו שומעין קולו היו הלויס מתחילין בשיר: **על השיר.** להמתיל את השיר וכשהיה מפיים היו כולן מפיימין: **בית גרמו וכו'.** כולה מפרש בגמרא: **גמ' כשירי דור ודור בא למנות.** שלי לפסוך שלנו הלוכרים היו ממונים כל אחד ואחד בבית דכבל בל דור ודור היו משפחים הממונים לכן פירש בתוספתא שכבל מיעו ומיעו מנה התנא במתניתנו: **מי שהיה בזמנו.** כשעלו ישראל מן הגולה מנה לומן שהיו בדורו ולא כל הממונים שהיו בומן הבית: **על כולן הוא אומר וכו'.** לתמן בפ"ג ביומא בית גרמו לא רלו ללמד על מעשה לחם הפנים בית מנחניה לא רלו ללמד וכו' סוברת בין לו היה יודע פרק בשיר ולא רלה ללמדו בן קמלר לא רלה ללמד ובית מנחניה היו כשרים שהרי מנה התנא לומה כאן ושם רשעים ירקב לאחרים לקיי: **על כן קטין וחבריו.** לפילו על בית גרמו:

תקלין חדתין

ר"ג מיד וכו'. לעל מייתי שיפקלו שהכהנים זריזין הן: הדרן עלך התרומה **פרק רביעי**

מתני' אלו הן הממונים וכו'. לשון רבינו הגמון. כולם נקראו ע"ש הרשמון וכן במלכים פרעה והפיעלך ומלכי לדק וכמ"ש בממנות במרדכי. וביהושלמי בפסחים המלכים: **פפיוסות.** להורות סדר הגורלות מי יזכה בעבודה זו ומי זו בתמרות: **קנינים.** כגון זב וחבה ויולדת שמביאין קני מוסה ונותנים מעותיהם לשופרות שבמקדש והממונים על השופרות נוקבים המעות ומביאין בהן קנין וחיה לריך שיתמנה על זה מכס גדול ובקי בלתמיהן במקבת קנין ופתחי נקה הן הן גופי הלכות: **ויודע בשבעים לשון.** הוא שיומא דמילחא דלהבי מיניהו לזה לפי שכל הגוים שבמקדש הקיפים לשופר מנוים לתלתופ לגשותם ומשובש ג"כ והוא היה מבין כל ע' לשון וממילא הבין כל שיבושי אותן הלשונות וכמפרש בגמרא על אחת שאמרה לחבירתה ופיקם הוא שוותה שבא וזה ליטול אותן בנה: **על חולי מעיים.** מפרש בגמרא: **חופר שיחין.** כדי שיבא מים מלויין לעולי רגלים: **גבינו.** שם אדם שהכהיר[1] בלע"ז וכשהיו שומעין קולו היו מתחילין לשיר בשיר: **בן לוי.** משמע לוי על השיר להתחיל ובשיומו היו כולן מפיימין: **גמ' כשרי כל דור ודור.** שלא מנה רק הכשרים שמיומחים. ולכן מנה שלו בלבד שלי"פ שהיו של בדורות אחרים ממונים אחריהם לן מנה אלא המעולים כמ"ש לאיתי בני עליה והמה מועטים במספר: **מי שהיה בזמנו הדור כו'.** ולפו דוקא משום שהן בשרי כל דור אלא שהיה מנה אלו שהיה בדורו: ס"ג **שמן פנינן.** ביומא פרק ג': **עליהן הוא אומר וזכר כו'.** לאיתו פ"ל שכל המעוניין כאן היו כשרים וא"כ לאיתיה לריך לפרושי מ"ש ביומא על הרשמוים נאמר זל"ל על כולם גם אלא גרסי ואיתי שמעוניין שם במשנה לגמרי. אף דשבראיתא אמרו שנאמר אחריהם וכ"ש כשנוגין ולכן נאמר גם עליהם זל"ל ועל בן קאמר שלא אשובה לדבריו שאמר ושם רשעים כו': **מ"ד מי שהיה כו'.** ול"ד כשרים פ"ב מתני' דיומא לשנאת אחרים ומשמיע לשנאת הרשמוים קאי על בן קטין וחבריו דאחשיב שם כשרשע דאמרינן ב